

MILANO

(1910)

I.

Milano, er Þjóðverjar nefna Majland, er álíka fólksmörg og borgin á jökulsandinum forna norðanfjalls, München (rúm $\frac{1}{2}$ milljón íbúa). eru þar mörg vegamót og járnbrauta, og verzlun mjög mikil, enda talsverður nýtizku bragur þýzkur á bænum, og er því ófróðlegri fyrir ferðamenn en ýmsar aðrar borgir, um ítalskt borgalíf. Yfirleitt er talið, að allmikið sé af germönsku blóði í Norður-Ítölum, enda er þar ekki mjög sjaldgæft ljóshært fólk; og stórvaxnara kvað það vera en á Suður-Ítalíu. En þó virðist öllu minna um þetta en búast mætti við, þegar þess er gætt, hvað miklu Norður-Ítalía tók við af þessum germönsku þjóðflokkum, sem steiptust eins og stríðir straumar niður í Þjóðahaf rómverska ríkisins; og voru þar nú raunar margir drepnir niður „fyrir úlf og örn“ framan af. En síðar meir varð helzt að treysta mönnum af germönsku kyni til landvarna Rómaveldis, og germönsk ríki voru stofnuð á rústum þess; nokkur hluti Norður-Ítalíu ber enn nafn eins af þessum germönsku þjóðflokkum (Langbarða), líkt og Frakkland og England.

Milano, er Rómverjar nefndu Mediolanum, var til forna frægari borg en nú, og var þá um eitt skeið aðsetur keisaranna. Allt er furðulegt í Mediolanum, segir skáldið Ausonius (Et

Mediolani, mira omnia —). Hversu herskátt land þarna hefir verið, en borgin þótt mikilsverð, má marka af því, að 48 snum hefir herlið setið um Milano, en 28 snum hefir borgin verið í hershöndum. Er því ekki að furða, þó að fremur lítið sé þar um fornmenjar. — En annað eins og þetta minnir á, hvernig mannkynið hefir eytt sínum beztu kröftum í styrjaldir og alls konar deilur, oft hégómlegar að öllu öðru en þeim hörmungum, sem þær ollu; og er ekki furða, þó að siðmenningin sé ekki komin lengra áleiðis en er, svo margar og fjölmennar kynslóðir, sem eru til moldar gengnar.

2.

Milano er líklega frægust út um löndin vegna dómkirkju sinnar, enda eru það engar ýkjur, þó að hún sé talin eitt af furðuverkum heims. Eins og fell gnæfir dómkirkjan upp yfir bæinn, öll úr hvítum marmara, en logagyllt líkneski á efsta stöpli. eru myndasmíði og líkneski svo mörg utan á kirkjunni að þúsundum skiptir, en stöplafjöldinn og gluggarnir marglitu, sem eru eins og dýrir steinar grepptir inn í kirkjuveggina, gera þessa miklu byggingu líkari tröllstóru helgiskríni, heldur en húsi.

Annar eins gimsteinn húsgerðarlistarinnar ætti að standa á víðum völlum og fögrum, en ekki í kreppu grárra hversdags-húsa. Torg allmikið er nú raunar fyrir framan kirkjuna og veitir þaðan og þangað vagnarás um allan bæinn, svo að þar er eins og nokkurs konar hjarta borgarinnar, og er þar eins og við er að búast ókyrrt mjög og hávaðasamt.

Hvílík viðbrigði að koma úr þessu glampanði sólskini, og öllum skarkalanum úti, og inn í hið hátíðlega rökkur og kyrrð kirkjunnar. Hvílíkur geimur, hvílíkar hvelfingar og súlur. Og hvílíkir gluggar; þeir minna á gluggana í töfrahöllinni hans Aladdins. Þrjátíu álnir eru þeir víst á hæð og allir með fögrum litum; gluggarnir eru tómar myndir, svo þúsundum skiptir eru í þeim af þessum dýrmætu listaverkum. Áleitnir sólargeislar brjótast gegnum þá, og töfrafögurum glitbjarma bregður á rökkrið hátt uppi í kirkjugeimnum. En annars er skuggsýnt,

sólin fær ekki að njóta sín í kirkjunni fyrir helgum sögum, líkt og segja mætti um sannleikann. —

Það er verið að syngja messu, margir klerkar; mítur er tekinn ofan og settur upp aftur, klerkarnir ganga til og frá með ýmsum undarlegum látburði og þylja latínu, ilmandi glóðarkerum er veifað af sveinum í hvítum sloppum. Virðist undarlegt að sjá nokkurn guð tignaðan á þenna hátt.

En allt í einu er eins og foss fegurstu hljóma steypist inn í kirkjurökkrið, fagur og völdugur organsöngur dunar undir hvelfungunum; svo magnþrungnir eru tónarnir, að það er líkt eins og þrumur dynji undir við lagið, þrumur tamdar undir furðuvald söngsins. Þetta er guðsþjónusta, sem hlýtur að hafa áhrif einnig á þá, sem engri goðasögu trúa, hvorki norrænni, grískri né hebreskri; það er eins og þetta fagurdunandi hljómflóð lyfti hverri hugsun og hverri von, eins og þessi tónastraumur hafi upptök sín í einhverjum fegra og betra heimi, sem flestir vildu víst fúslega trúa að til væri, ef skynsemin gæti fengið eitthvað að fóta sig á.

Kapólska kirkjan vissi hvað hún gjörði, þegar hún tók svo mjög í sína þjónustu sönglistina, sem huggar og gleður, og ein af öllu jarðnesku megnar að breyta öllu í fegurð, sem hún snertir á. Margur mun sá vera, sem einmitt söngsins vegna er kirkjunni ekki eins andstæður og hann annars mundi. Og það var heldur ekki illa til fundið, að nota mest organið, það sem bezt fróar af öllum hljóðfærum, og þó hið tignarlegasta; undráómi þess má lýsa með orðum sálmsins fræga: tuba mirum spargens sonum, orðunum, sem í sálminum eiga raunar við dómslúðurinn, sem eitt sinn átti að kveða við í skýjum, eftir trúnni. Latínan og organið, það tvennt á vel saman, því að líklega er ekkert tungumál eins fært um organtóna eins og latínan, með sínum langt dunandi endingum. —

Mér virtist il duomo, dómkirkjan í Milano, bera langt af öllum kirkjum, sem ég hefi séð, jafnvel Frúarkirkju í París og Pálskirkju í Lundúnum; og annað eins organ hefi ég hvergi heyrt.

Kapólsku kirkjurnar eru svo dimmar, en myrkrið er hollt hjátrú og alls konar sóttkveikjum. En skemmtilegt er, að þær skuli alltaf vera opnar hverjum, sem inn vill setjast til bæna-

gerðar eða hugleiðinga, eða þá til að hvíla sig. Voldugur vottur eru þessi hátt gnæfandi steinlistaverk um afl trúarinnar og þeirra, sem notuðu trúna í þjónustu vilja síns til valdsins. Og fagrar safnbyggingar eru slíkar kirkjur, því að sjálfsagt fer tala þeirra vaxandi, sem líta á þessi musteri, sem einu sinni voru hinum trúuðu ímynd himinríkis á jörðunni, eins og nokkurs konar forngripasöfn, og minnisvarða yfir einni hinni máttugustu stofnun mannanna, kaþólska kirkjufélaginu, sem mergsaug hið sterka Rómaveldi, og erfði nokkuð af afli þess í annarri mynd. En þó mun vera of fljótt að líta svo á, því að fleira er í þeirri kirkju síngt en sóttkveikjurnar, sem þrífast svo vel í rökrinu og vígsluvatninu. Og hver veit nema nýtt heimskuflóð eigi eftir að ganga yfir löndin, og eigi virðist það fjarri óskum ýmissa þeirra, sem mestan hafa máttinn.